

A marosnémeti és nádaskai Gyulai család.

(Harmadik közlemény.)

(36.) *Sámuel*. Született 1765 körül; meghalt 1794 decz. 30-án, 29 éves korában, házasságának 6. évében Kolozsvárt és ugyanott van eltemetve a Ferenczrendiek sírboltjában. Sírkövének szövege ez:

Hazájához királyához buzgó hívségéről | nagy nevű őseinek fényt adó nemes szivéről | minden igazak előtt esméretes 's az irigységig | érdemes marosnémeti ifjabb gróf Gyulai Sámuelnek | a cs. k. felség arany koltos hívének | 's elmaradott hív párjától báró Bornemisza Borbálától | született egyetlen egy XXI honapu Josef fiának | hanvai itt nyugosznak | élt XXIX esztendőig, mellyekből VI esztendőket | és IV hónapokat tsak mint annyi órákat | porai után esdeklő vigasztalást nem esmerő | özvegyével töltött | rövid életét ezt fellyül mutó nagy érdemekkel | díszítette | hív özvegyének, a ki e romlandó oszlopot | keserves kötelességébül porai felibe tette | tsak akkor lesz tökéletes enyhítése | midőn szivének ide zárt földi zálogával | fog egyesülni. | holt meg | MDCCLXXXIIIH eszt. karátson hava XXX | napján | ⁷³

Neje így származik:

Csik-nagykászoni Kászoni János, 1717-ben báróságot nyer és nevét <i>Bornemiszára</i> változtatja. — † Bécsben 1742-ben, Zellben (Stíriában) van eltemetve Apor Péter szerint	Hallerkői gróf Haller Borbála (az 1720-ban elhalt gróf Csáky István özvegye) † 1733-ban	Zabolai gróf Mikes István sz. 1708-ban	Derzsi (királyhalmi) gróf Petki Róza esk. 1728 aug. 28-án.
---	--	---	--

Pál, † 1770.

Anna

sz. 1736. márcz. 19-én, férje halála után báró Daniel Istvánné lett; első férjével 25, a másodikkal 9 évig élt. — † 1817. ápr. 18-án és Kolozsvárt van eltemetve.

báró Bornemisza Borbála
esküvője 1788-ban volt, † Kolozsvárt 1839. jul. 31-én, 68 éves korában, özvegy-ségének 44. évében és ugyanott a Ferenczrendiek templomában van eltemetve.

Sírkő felirata így szól:

Hanvai | M: Némethi M. ifj. Gr. | Gyulai Sámuelné | kászoni | B. Bornemisza Borbára- | nak, ki 44 évekig ritka er- | költői keresztény özvegy- | ségében élt, mint dísz nem- | nek, összesen 68 esztendőket, | holt meg Jul. 13 MDCCCXXXIX. | E gyászkövet búis emlékül | teszszük neked, jó nének, | kik

⁷³ Gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban. — Mike S. gyűjt. u. o. — N. J.

még élünk — nálad nélkül | szeretett Gyulainénk! | Te! ki velünk edgyességben | éltél, nyugodj csendességben! | Mű a bánatban osztozva | neked nefelejtset hozva, | áldjuk szelíd poraidat, | Te nyugodj, örvendj az égben, | ártatlanok seregében, | 's midőn le tekintz körinkbe, | Lásd! miképp' könnyözőninkbe, | kik forroan szerettünk, | soha el nem felejtünk.

Mindkettőjüknek olajban festett arczképe a marosnémeti családi képcsarnokban.⁷⁴

(37) *Leopold* és (38) *Károly*. Gyermekkorban haltak el.

(39) *Krisztina*. Született 1760 körül, meghalt 1785 febr. 19-én, 25 éves korában, házasságának 6 évében Kolozsvárt. Ugyanott van eltemetve a Ferenczrendiek sírboltjában. Gyászolta férje: gróf Kornis Zsigmond és kis fia János.⁷⁵

(40) *Albert*. Született Budán 1766 szept. 12-én — 1784-ben főhadnagy az 1. sz. huszár ezredben, 1788-ban kapitány a székely huszároknál és részt vesz a török elleni hadjáratban. 1789-ben kapitány az atya nevét viselő 32. sz. gy.-ezredben és Belgrád ostrománál (1789. szept. 30) szerzi meg a Mária Terézia-rend lovag-keresztjét. 1793-ban őrnagy az O'Donell-féle szabad-csapatban. 1797-ben alezredes, 1798-ban ezredes a 48. sz. gy. ezredben és Olaszországban harcol. 1800-ban tábornok, 1808. aug. 14-én altábornagy lett és 1809-ben az olaszországi VIII. hadtest élére lett állítva. 1810-ben tulajdonosa lett a 21. sz. gy.-ezrednek és 1830-ban v. b. t. tanácsossá neveztetett ki.

Meghalt Pestén 1835. ápr. 27-én, 68 éves korában. Eltemetve Budán a szt. Erzsébet apácák sírboltjában.

Sírkövének felirata ez:

Itt nyugszik nagyméltóságú Marosnémethi és Nádaskai gr. Gyulai Albert Ő cs. és kir. felsége arany kulcsos híve, valóságos belső titkos tanácsosa, a Mária Theresia katonai rend vitéze, az Erzsébet Theresia rend tagja és a XXI. számú gyalog ezred tulajdonosa Ő excell. — † 1835 szt. György havának 27. napján életének 68. évében.

Gyászolták fiai: Lajos, Sámuel és Albert.⁷⁶

Neje így származik:

Gróf Wynants Péter-Menyhárd-Henrik a souverain brabanti tanács tanácsnoka † 1733	Pangaert Katalin	Boschaert Jakob-Kornel-Ferenc a királyi uradalmak igazgatóságának tanácsosa 1749-ben	Boscheron Teréz-Józefa (a János leánya) † 1752 ápr. 15.
János-Baptist-Gosvin németalföldi főlevéltárnok sz. 1726		Izabella-Józsefa sz. 1739 jan. 22, esk. 1765 febr. 12.	

gróf Wynants Jusztina-Józsefa, csillag-kereszties hölgy, kereszteltetett Bruxellesben a St. Gudule kápolnában 1770 aug. 17-én, meghalt Pesten 1824 márcz. 29-én, 54 éves korában, házasságának 30-ik évében és Budán a szt. Erzsébet apácák sírboltjában van eltemetve.

⁷⁴ Gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban. — Tört. Tár 1887. 701—717. l.

⁷⁵ Gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban.

⁷⁶ Gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban. — N. J. — A k. u. k. Kriegs-Archivból nyert életrajzok.

Sirkő felirata így szól:

Ind diesen feierlichen Hallen sind die irdischen Ueberreste beygesetzt der Weil Hochgeborenen frau Justina-Josefa Gräfin Gyulai, geborenen Gräfin Vinants, Sternkreutz Orden Dame, des Hochgeborenen Herren Albert Grafen Gyulai von M. N. und Nádaska Sr. k. k. Ap. May. Kämmerers, Feldmarschall-Lieutenants, Ritters des militärischen Maria Theresia und Elis. Ordens, Inhabers des k. k. Regiments zu Fuss No 21, vielgeliebten Gemahlin, die am 27ten 77 Aug. 1770 zu Briüssel in den damal. öster. Niederlanden geboren, den 29ten März 1824 zu Pest in eine bessere Welt hinübergieng. — An Ihrer Seite ruhet hier eine inniggeliebte Tochter, Carolina Gräfin Gyulai, die am 8ten Sept. 1799 geboren, am 15ten April 1806 entschlummerte.

Gyászolták: férje és gyermekei: Lajos, m. kir. helytartó titoknok, Józsefa, gróf Haller Lászlóné, Sámuel, főhadnagy és Albert.⁷⁸

(41.) *Antal*. (30.) Ferencznek 1773-ban már csak egyetlen gyermeke. 1781 okt. 26-án Bécsbe indul a Teréz-akadémiára (Collegium-Theresianum-ba). — 1782 és 1783-ban beutazza Olasz-, Morva-, Cseh- és Németországot. Elvégezvén tanulmányait a Teresianumban, 1783 nov. 26-án Szebenbe érkezik. Két év mulva himlőbe esik és 1785 márcz. 1-én meghal. Ugyanott a Ferenczrendiek templomában van eltemetve.⁷⁹

(42.) *Zsófia*. Meghalt Nagyszebenben 1772 ápr. 17-én, 7 éves korában. Ugyanott van eltemetve a Ferenczrendiek kriptájában.⁸⁰

(43.) *Katalin*. 1844-ben halt el. Pastell arczképe a marosnémeti családi képcsarnokban.⁸¹ Férje: bethleni gróf Bethlen Ádám Bonyhán halt el 1789 decz. 27-én, 39 éves korában, házasságának 10. évében.⁸²

(44.) *Ferencz*. Született 1765 körül; meghalt Oláh-Andrásfalván 1807 márcz. 3-án, 42 éves korában, házasságának 17. évében. Ugyanott temettetett el márcz. 22-én a ref. templom sírboltjában.⁸³

Neje így származik:

Kohányi
Kacsándi László
1684

Barakonyi Mária

Bárczai
Bárczai László

Szemerei
Szemere Klára

László (József) 1723

Katalin

kohányi Kacsándi Zsuzsa

meghalt 1826 jun. 23-án, 57 éves korában Kolozsvárt, temetése julius 2-án volt.

⁷⁷ Keresztleve szerint 17.-ikén.

⁷⁸ Gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban.

^{79/80} Gyulai Ferencz emlékiratai, közölve *Hazánk* VI. köt.

⁸¹ Gr. Kuun Gézané: Marosnémetiben.

⁸² Gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban.

⁸³ Köblös Z. munkájában 242. sz. jelzett halotti beszéd, és gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban.

Mindkettőjüknek olajban festett arczképe a marosnémeti családi képcsarnokban.⁸⁴

(45.) *István*. Született 1761 körül. Bogáton lakott. Meghalt Kolozsvárt 1816 máj. 29-én, 55 éves korában utód nélkül és Marosnémetiben lett eltemetve. Pastell arczképe a marosnémeti családi képcsarnokban.⁸⁵

Neje, kitől elvált, báró Bánffy László és gróf Bethlen Borbála leánya, szintén Borbála, második házasságában gróf Toldalagi Józsefné, harmadszor pedig Nagy Györgyné lett.

(46.) *Ferencz*. Született Pesten, 1798 szept. 1-én. 1816 márcz. 16-án alhadnagy lett a 60. sz. gy. ezredben, 1820 nov. 30-án főhadnagy a mostani 4 es huszároknál. Egy év után II. oszt. százados az 1. sz. Banal- és 4 hónap után I. oszt. kapitány az 1. sz. huszár ezredben, honnan 3 év múlva a 6-ikhoz lett áthelyezve. 1827-ben őrnagy a 4. sz. dsidász-, 1830-ban alezredes a 19. sz. gy.-ezredben, hol a következő évben előlép ezredessé. 1837-ben, tehát 39 éves korában már tábornok és dandárparancsnok St. Pöltenben. Majd Bécsbe helyezik át és báró Bakonyi altábornagy halála után 1845 jan. 31-én Gyulai lesz tulajdonosa a 33. sz. gy.-ezrednek. A következő évben már mint altábornagyot és osztályparancsnokot látjuk Triesztben.

1848-ban mint az osztrák partvidék ideiglenes parancsnoka, átveszi saját felelősségére a Pola melletti összpontosított hajóhad vezérlését, okszerű intézkedései által megmenti azt a fenyegető veszedelemtől és ütközetképesse teszi. 1849-ben hadügyminiszter, 1850-ben hadosztály parancsnok Milánóban. Gróf Radetzky halála után, 1857 elején ő bízott meg az olaszországi hadtest vezetésével.

Az 1859-iki szerencsétlen kimenetelű hadjárat kezdetében vezére volt a hadseregnek, mellyel a magentai (1859 jun. 4) csata után a Mincióig hátrált. Lemondván a vezérségről, a hadjárat végéig ezredénél tartzkodott, azután pedig nyugdíjba vonult.

Meghalt Bécsben, 1868 szept. 21-én és Cimelichen lett eltemetve. Arczképe (kőmetszet) a marosnémeti családi képcsarnokban.⁸⁶

⁸⁴ Gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban. — Köblös Z. munkájában 318 és 319. sz. jelzett halotti beszédek. — Gr. Kuun Gézáné: Marosnémetiben.

⁸⁵ Gyászjelentés az Erd. Nem. Múz.-ban. — Kazinczy F. Erdélyi levelek. 100. l. — Gr. Kuun Gézáné: Marosnémetiben.

⁸⁶ Fiedler R. és Pick L. Geschichte d. Inftr. Regmts No. 60. Anhang 39. l. — Ebhardt F. Geschichte d. Inftr. Regmts No. 33, 639. l. és Anhang XII. — A k. u. k. Kriegs-Archiv-tól nyert életrajzok. — N. J. — Tb. d. gr. H. — Adler, Monatsblatt No. 345. — Gr. Kuun Gézáné: Marosnémetiben.

Neje így származik:

Mitrovici gr. Wratisslaw János- Nep.-Vitus -Vencel- Egidus, cs. kir. kamarás és őrnagy, Mitrovic ura, sz. 1730 okt. 27-én, † Sedlecben, 1813 nov. 23-án, temetve Prcicben.	Malovici báró Kosor-Malovec Mária-Johanna, sz. Pardubicban, 1732, esk. Prcicben 1758 (1759) okt. 24-én, † 1799, márcz. 23, temetve Prcicben. (Azelőtt br. Malovec Ignácné.)	Gróf Desfours du Mont d'Athienville Ferencz-Antal, sz. 1730 jun. 23-án, kereszt. Prágában, † 1822 márcz. 24-én, temetve Roho- secben.	Chudenici gróf Czernin Mária- Antonia, sz. 1744 aug. 29-én, kereszt. Prágá- ban. Esk. 1767. † 1815 nov. 16-án, temetve Jencovicban.
---	--	--	---

József-Antal,
Cimelic, Nerestec, Rakovic, Wossow,
Kocenic és Pohor ura, a Lipót-rend tulaj-
donosa, a Johannita-rend lovagja, cs. kir.
kamarás, v. b. t. tanácsos és Csehország-
ban fő-landmarschall, sz. 1763-ban, † 1830
febr. 16-án, temetve Cimelicban.

Mária-Gabriella-Valentina
csillag-keresztes hölgy, sz. 1771
febr. 14-én, kereszteltetett Prágában.
Esküvő: 1795 és 1805 között. † 1840
márcz. 20-án Prágában, temetve
Cimelicban. (Azelőtt gr. Wallis
József- (Ferencz-)né volt.)

Mitrovici gr. Wratisslaw Antonia
született 1806-ban; meghalt Bécsben 1831 okt. 24-én, eltemetve Cimelicban.
Esküvője 1827 jan. 8-án tartott meg.⁸⁷

Ezen házasságból gróf Gyulai Ferencznek gyermeke nem
lévén, rokonát báró Edelsheim Lipótot fogadta fiául.⁸⁸

(47) *József*. Meghalt 21 hónapos korában és Kolozsvárt a
Ferenczrendiek templomában van eltemetve.⁸⁹

(48.) *Lajos*. Született 1796 körül. 1819-ben Pestmegyében
táblabíró, 1834 febr. 27-én cs. kir. udvari tanácsos lett. A szt. István
rend vitéze volt.

Meghalt Bécsben, 1844 nov. 11-én, 48 éves korában. Elte-
metve Budán a szt. Erzsébet apácák sírboltjában, hol sírkövén
ezen felirat olvasható:

Itt nyugszik Marosnémethi és Nádaskai Gyulai Lajos, ő cs. és kir. ap.
felsége arany kulcsosa, a szt. István jeles rend vitéze és az érdemes kir. udvari
kancellária udvari tanácsnoka. Meghalt 1844 nov. 11. Példás életének 48 évé-
ben. A legigazságszobor embernek és a legnemesebb testvérnek örök emlékül
felállíták mélyen szomorodott testvérei Gróf Gyulai Sámuel, csász. és kir. kama-
rás és 45. számú báró Herbert ezrede ezredese, Gróf Gyulai Albert, csász. és
kir. aranykulcsos.

⁸⁷ *Adler*, Monatsblatt No. 345. — Schönfeld J. Adels-Schematismus II.
115 és 116. l.

⁸⁸ Lásd örökbefogadások alatt. A rokonságot e táblácska mutatja:

Br. Edelsheim György-Lajos
br. Kayserlinck Friderika-Adelheid

Vilmos-Henrik-Károly
br. Gemmingen-Hornburg
Friderika

Julia-Mária-Anna
gr. Gyulai Ignác

br. Edelsheim-Gyulai Lipót-Vilmos

gr. Gyulai Ferencz

⁸⁹ Lásd apjának sírkövét.

Olajban festett arczképe a marosnémeti családi képcsarnokban.⁹⁰
 (49) *Józefa*. Született 1798 körül; meghalt Maros-Vásárhelyt 1816 máj. 31-én, 18 éves korában és Katonában van eltemetve.⁹¹

Gyászolta férje: gróf Haller László, v. b. t. tanácsos, kamarás és Küküllővármegye főispánja, ki Nagyszebenben, 60 éves korában halt el 1837 ápr. 24-én és Darloczon lett eltemetve.⁹²

(50) *Károlina*. Született 1799 szept. 8-án; meghalt 1806 ápr. 15-én és Budán a szt. Erzsébet apácák sirboltjában van eltemetve.⁹³

(51) *Sámuel*. Született 1803 ápr. 19-én Budán. 1821-ben zászlós a 21., 1822-ben főhadnagya a 37., 1824-ben kapitány a 21., 1831-ben őrnagy az 51., 1836-ban alezredes az 52. sz. gy. ezredben. 1840-ben ezredes, 1847-ben tábornok, 1850-ben altábornagy lett és 1863-ban szolgálatonkívüli viszonyba lépett. A Johannita-rend lovagja (Ehrenritter), a katonai érdemkereszt, az orosz szt. Anna-rend és a parmai hercegség szt. György-rend tulajdonosa volt. 1855-ben feltűnést keltő alapítványt tett, 50.000 forintot adván a budapesti szegények számára. Meghalt Griesben (Tirolban) 1886 aug. 20-án. Aquarell arczképe a marosnémeti családi képcsarnokban.⁹⁴

1. neje így származik:

Hoffeneggi	— — — — —	Czibur Ádám	Fridely Éva
Hoffmeister József	— — — — —	nemességet kap	
altábornagy, nemességet		1793-ban	
kap 1816-ban			
Károly		Krisztina	
alezredes			

Hoffeneggi Hoffmeister Hermína-Johanna-Katalin
 született 1818 okt. 30-án. Esküvő: 1838 nov. 12-én Vicenziában. Meghalt 1878 márcz. 24-én.⁹⁵

2. Neje Cechetti Mária-Erzsébet, azelőtt Javorziczné volt.⁹⁶

(52) *Albert*. Cs. kir. kamarás, született 1805 februárban, meghalt Bécsben, 1868 jan. 22-én.

Olajban festett arczképe a marosnémeti családi képcsarnokban.⁹⁷

(53) *Károlina*. Született 1792 márcz. 31-én, meghalt 1862

⁹⁰ Gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban — Kőszeghi S. Nemes cs. Pestvármegyében. — Friedenfels E. Joseph Bedeus v. Scharberg, Beiträge zur Zeitgeschichte Siebenbürgens im 19. Jh. I. 68. I. — N. J. — Gr. Kuun Gézáne: Marosnémetiben.

^{91/92} Gyászjelentés az Erd. Nemz. Múz.-ban.

⁹³ Lásd anyjának sírköfeliratát.

⁹⁴ N. J. — Tb. d. gr. H. — M. N. Zs. I. — Főrendiházi évkönyv 1900. — Ordens-Almanach f. d. Jahr 1877. — A k. u. k. Kriegs-Archivból nyert életrajzok. — Gr. Kuun Gézáne: Marosnémetiben.

⁹⁵ Kn. d. Adl. Lex. — M. M. — Tb. d. gr. H.

⁹⁶ A családtól nyert adat.

⁹⁷ Tb. d. gr. H. — N. J. — Gr. Kuun Gézáne: Marosnémetiben.

febr. 19-én és Nagy-Paczalban (Szilágy vm.) van eltemetve, egy sziklasírban a szállóhegy felett.

Férje palotai gróf Frimont Péter-Ferencz született 1798 máj. 21-én; cs. kir. vadász-ezredes volt és magyar indigenatust szerzett magának. Az esküvőjük 1843 előtt tartatott meg. Mig neje Paczalban lakott, ő maga Grazban telepedett le, mert nem szerette a falusi életet.⁹⁸

(54) *Franziska*. Született 1799-ben, meghalt Nagy-Paczalban (Szilágy vm.) 1865 jan. 4-én, ott van eltemetve nővére Károlina mellett. Az ő kezdeményezésére alakult meg a kolozsvári női olvasó-kör. Sűrű levelezésben állott Kazinczy Ferenczcel.

Férje: gróf Wass György, meghalt 1833-ban.⁹⁹

(55) *Lajos*. Született Andrásfalván 1800 jun. 24-én. Atyját 7 éves korában elvesztvén, Kazinczy Ferencz ajánlatára Döbrentei

Gábort bizta meg az özvegy grófné fia nevelésével. Döbrentei tanítványában korán felébreszté az irodalom iránti szeretetet és növendékét bevonta az általa szerkesztett *Erdélyi Múzeum* érdekkörébe. 17 éves korában joggyakornok a marosvásárhelyi kir. táblánál. 1818-ban átveszi marosnémeti birtokát, hol Döbrenteivel együttartozkodott pár évig. 1822-ben Bécsbe ment az erd. udv. kancelláriához; 1857-ben a szombeni, később a kolozsvári országgyűlésen követe volt Zarándmegyének. Az 1841-iki országgyűlésen, melyen

mint regalista vett részt, felvetette az Erdélyi Múzeum felállítására eszméjét és mikor alapulófélben volt, felajánlotta ásvány- és éremgyűjteményét és régi okleveleit. Utóbbiaknak nagyobb része a

⁹⁸ Kn. d. Adl. Lex. — Kn. d. gr. H. d. G. III. — Schönfeld: Adels-Schematismus I. 144. — Tb. d. gr. H. — M. M. — N. J. IV. 279. — Gr. Gyulai Lajos feljegyzései. — Gr. Kuun Gézáné: Marosnémetiben.

⁹⁹ Gr. Kuun Gézáné: Marosnémetiben. — M. N. Zs. I. Wass alatt.

Csöholyi, Csebi, Perényi és lekcsei Sulyok családkról szól.¹⁰⁰ Az 1846-iki országgyűlésen mint kir. hivatalos működik. 1848-ban Hunyadvármegye részéről küldetett a pesti országgyűlésre. István nádor Szemere Bertalan belügyminiszter ellenjegyzése mellett Zarándmegye főispánjának nevezte ki, Gyulai Lajos azonban nem fogadta el ezen méltóságot, mert követi minőségben kívánta szolgálni hazáját. A forradalom után Pestre tette lakását. Sokat működött a kolozsvári első állandó magyar színház megindulásában és lelkes pártfogója volt a magyar irodalomnak. Züllich Rudolf által készített Juno szobrát a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozta; a Magyar Tudományos Akadémiának pedig 21000 forintot adott és a nagyenyedi főiskolában még 1848 előtt megjavította a régi Gyulai-alapítványt. 1867-ben felszenteltette a marosnémeti megújult templomot és 10000 frt. tőkével biztosította az ottani papi állomást.

Bedeus autobiographiájában Gyulai Lajosról, mint nagyra-becsült kollégájáról megjegyzi, hogy igazságos, lelkiismeretes és cseppet sem rosszakartu ember volt.

Mint nőtlen halt meg Pesten 1869 márcz. 19-én, porai Marosnémetiben nyugszanak. Ezen birtokát gróf Kuun Gézára hagyta.

Olajban festett arczképe a marosnémeti családi képcsarnokban őriztetik.¹⁰¹

(56) *Constantia*. Született 1802 nov. 11-én, meghalt Görzben 1873 máj. 23-án és Marosnémetiben lett eltemetve. Arczképe a családi képcsarnokban látható (olajfestmény.)

Férje: osdolai gróf Kún László, született 1800 szept. 15-én Szamosujvárt, meghalt Dédácson, 1881 nov. 2-án. — Esküvőjük 1828 okt. 21-én tartatott meg Marosnémetiben.¹⁰²

(57) *Anna-Mária* Gyermekkorában halt el.¹⁰³

(58) *Katalin* és (50) *József*. Fiatalkorban haltak el.¹⁰⁴

(60) *Ignác*. Teljes nevével: Ignác-Rikárd-Ferencz-Albert-Natalis. Született Veronában 1839 decz. 24-én. 1866-ban főhadnagy a 11. sz. huszárezredben. Ugyanazon évben aug. 25-én áttétetett a 33. sz. gy. ezredhez, mint százados, de 1867 ápr. 9-én kilépett a hadseregből. Nőtlen halt meg Bécsben, 1873 márcz. 12-én. Arczképe (fénykép) a marosnémeti családi képcsarnokban.¹⁰⁵

¹⁰⁰ Lásd Szabó Károly: Az Erd. Nemz. Múz. eredeti okleveleinek kivonata 1232–1540-ig.

¹⁰¹ N. J. — Kővári L. Erdély története. — Gr. Kuun Géza: Gyermekéveim. — Kővári L. Kihalt főúri családok — Jegyzeteim.

¹⁰² M. N. Zs. I. *Kún* alatt. — Gen. Füiz. 1905. 58. I. — Emléktábla a marosnémeti ref. templomban — Gr. Kuun Gézáné: Marosnémetiben.

¹⁰³ N. J. említi mint családtagot

¹⁰⁴ Mike S. és gr. Gyulai Lajos feljegyzései szerint felvéve.

¹⁰⁵ Tb. d. gr. II. — M. N. Zs. I. — N. J. — Ebhardt F.: Geschichte d. k. u. k. Inftr. Regmts No. 33. Anhang CXLIX. 1640. pont. — Kivonat Grundbuchsblatt-jából.

(61.) *Sámuel-Albert*. Született Görzben, 1867 nov. 21-én. Neje: báró Vécsey Alice, kitől elvált. Ezen házasságból gyermek nem született.¹⁰⁶

(62.) *István-Albert-Ferencz*. Született Görzben 1875 jan. 13-án. A magyar főrendiháznak tagja. Neje: Kolazia Erzsébet. Esküvőjük Bécsben 1903-ban volt.¹⁰⁷

(63.) *Albert*. Született 1904-ben.¹⁰⁷

(64.) *István*. Született 1905-ben.¹⁰⁷

Báró Edelsheim-Gyulai Lipót-Vilmos. Gróf Gyulai (46.) Ferencznek fogadott fia, született 1826 máj. 10-én Karlsruheban, meghalt 1893 márcz. 27-én Budapesten, v. b. t. tanácsos, cs. és kir. kamarás, lovassági tábornok, a 4. sz. huszárezred tulajdonosa és a magyar főrendiháznak tagja volt. Nejétől Cronan (Kronan) Fridrikától született 1863 nov. 1-én Salzburgban egy fia Lipót-József, kinek neje herceg Odescalchi Irma Paula-Anna. Ezeknek Imre nevű fiok 1887-ben született.¹⁰⁸

Gróf Gyulai-Javorzik Adolf. Gróf Gyulai (51.) Sámuelnek örökbefogadott mostohafia, született Velenczében, 1861 jun. 1-én.¹⁰⁹

A táblán el nem helyezhetjük azon Gyulai Ferenczet, kinek bodolói részét elfoglalta 1611-ben a szepesi kamara és Gergely Simonnak adta 300 forintban.¹¹⁰

(17.) Ferencznek is volt része Bodolón (lásd birtokviszonyok alatt), de nem lehet egy és ugyanazon személy ezen birtoktól megfosztott Ferenczcel, és nem is azért tesztek említést róla, mintha meggyőződésem volna, hogy tagja a marosnémeti Gyulai családnak, hanem azért, mert ehez való hozzátartozását az egy helységbeni birtoklás némileg valószínűnek teszi.

Továbbá azon marosnémeti és nádaskai (igy!) Gyulai Pétert, ki gróf Brunswik Antal ősei között az *Adler*-ben (III. köt. 338 l.) közölt ősfán szerepel. Ezt kiegészítve Mike Sándor gyűjteményében Adelffy Máriáról, gróf Brunswik Antalról található adatokkal, a következő ősfát állíthatjuk össze, melyből kitűnik, hogy marosnémeti és nádaskai Gyulai Péternek, ki 1660 táján élt, Nagy Eleonorától való leánya Éva, Adelffy Jánosné volt.

¹⁰⁶ Főrendiházi évkönyv 1900. 255. l. — Lásd rangemelések és örökbefogadások alatt is.

¹⁰⁷ Jegyzeteim.

¹⁰⁸ M. N. Zs. I. — Tb. d. gr. H.

¹⁰⁹ M. N. Zs. I. — Főrendiházi évkönyv 1900. — Családi közlés. — Lásd rangemelések és örökbefogadások alatt is.

¹¹⁰ Tört. Tár. 1887. 701-717. l.

Találunk ugyan a marosnémeti Gyulaiak leszármazási tábláján a 11. szám alatt egy Jánost, de ez kortársa ifj. Gyulai Mihálynak, tehát ennek János nevű nagyatyjával egy és ugyanazon személy nem lehet. De idsb. Mihály (a Kovács Erzsébet férje) sem lehet egy személy marosnémeti Gyulai (gyulai Szőke) (2) Mihálylyal, hisz előbbinek János, utóbbinak pedig Szőke Bertalan volt az apja. Azonban lehetséges, hogy Szabó Annának férje Gyulai János egy és ugyanazon személy azon Jánossal, ki Torma Károly szerint testvére gyulai Szőke Istvánnak, a Ternyei Anna férjének.

S. Gyulai Rikárd.

Adatok a szentkatolnai Fekete család történetéhez.

A családtörténet előtt teljesen ismeretlen család. Tagjai egyszerű székely gyalogkatonák voltak s a ma élők pedig földműveléssel foglalkoznak. Tudományos pályán csak Sándor működik, mint cs. és kir. katonai törzsorvos Kolozsvárt.

Ősi fészke a családnak nagy valószínűség szerint Bélafalva volt, honnan előbb Altorjára származtak át; Altorjáról pedig házasság útján jöttek Szentkatolnára.

Az 1602. évi Basta-féle összeírásban¹ se Altorján, se Szentkatolnán nem találunk Feketéket, az 1614.² és 1635.³ évi összeírásokban sem fordulnak elő másutt csak Bélafalva községben. Az Altorjára költözködést az is sejteti, hogy 1754-ben pl. bélafalvi Fekete Pál Altorján is birtokol.⁴ Az Altorjáról Szentkatolnára házasság útján való átköltözést már okmányilag is lehet igazolni. Az 1791 nov. 28-án 70 éves korában elhalt Fekete Mihály születése a szentkatolnai r. kath. anyakönyvben nincs meg, bár ott az anyakönyv 1693 óta már meg van.

Egy osztálylevél szerint a család birtokainak egyrésze az altorjai határon fekszik, mely Szentkatolnától közel 10 km.-re terül el. De még inkább kiünik az 1803 aug. 23-án felvett s 2572. sz. alatt vételezett tanukihallgatási jegyzőkönyvből,⁵ melynek alapján az Altorján lakott Fekete családról a következő leszármazási táblázat állítható össze:

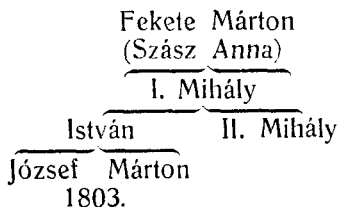
¹ Székely Oklevéltár.

² Udvarhelyvm. lt.

³ Háromszékvm. lt.

⁴ Háromszékvm. lt. 92/1754. sz.

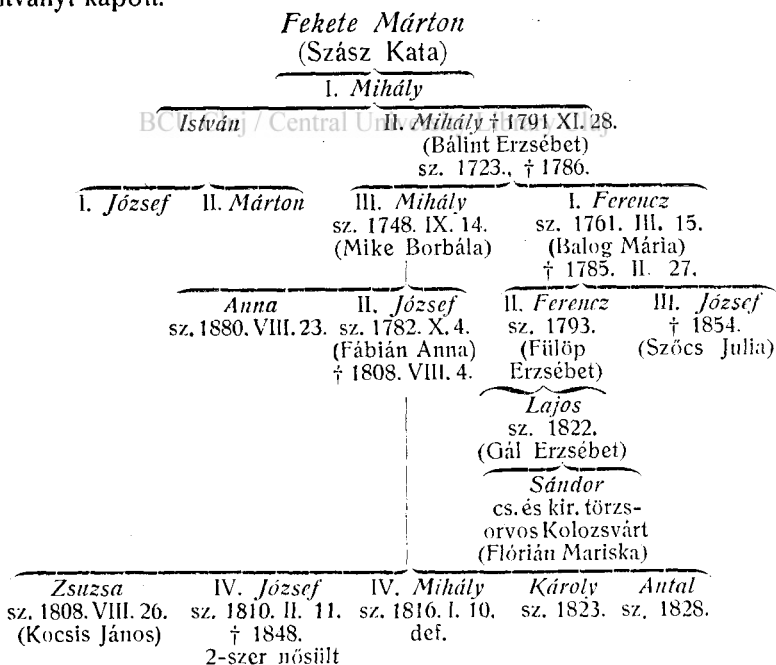
⁵ Egykorú másolat a családi iratok közt.

Véleményem szerint II. Mihály házasodott Szentkatolnára; a mi a genealogiai következtetés szerint is lehetséges.¹

II. Mihály Bálint Erzsébetet vette nőül, ki 1723-ban született és 1786-ban halt el. Két gyermekük volt: III. Mihály és I. Ferencz, előbbinek neje Mike Borbála, utóbbié Balog Mária. III. Mihály gyermekei Anna és II. József, kinek nejétől, Fabián Annától 5 gyermeke volt, Zsuzsa, IV. József, IV. Mihály, Károly és Antal.

Ezen utóbbi IV. József kivándorolt s mintzücsmester Abrudbányán telepedett meg, hol 1848-ban az oláh vérengzés áldozata lett ő is. 1844-ben a széktől székely nemességéről hivatalos bizonyítványt kapott.²

¹ Ezen átszarmazást különben Háromszék vármegye levéltárnoka is ki-mutatta 4439—1906. sz. alatti jelentésében. A vármegye levéltárában 643—1804. sz. a. őrizett s újabban előkerült „Instructio“ is igazolja fentieket.

² Háromszékvm. lt. Rl. 181 cs. 151 sz.

I. Ferencznek Balogh Máriától két fia volt: II. Ferencz és III. József. II. Ferencz neje Fülöp Erzsébet, kiknek fia Lajos tanulmányait be is fejezte, de mint kész pap, szeme világát elveszítette. Neje Gál Erzsébet, kitől Sándor fia született. Sándor korán árván maradt, de gyámja gondos nevelésben részesítette, a mit mutat az is, hogy ma hadseregünkben mint törzsorvos (Kolozsvárt) tekintélyes helyet foglal el. Neje Florián Mariska, kitől több gyermeke van. Nemességét és „Szentkatolnai“ előnevét a m. kir. belügyminister 45572—1906. sz. alatti leíratával elismerte.¹

III. József Szőcs Juliát vette nőül. A 2-ik székely gyalogezredben káplári rangot viselt s 1839-ben és 1847-ben mint a „Szentkatolnai közönség“ jegyzője szerepel, utóbbi évben II. Ferencz is, mint „hütös“ van aláírva.²

Ez egyszerű székely család Sándor által indult virágzásnak hiszem, hogy még sok derék férfit és honleányt fog nevelni édes hazánknak.

Péter Lajos.

Báró Apor Péter Lusú Mundija.

Fordította: **Szász Ferencz.**

(Tizedik közlemény).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Intőszó a maradékhoz s egyuttal az Apor genealogia függeléke.

Nehogy zavarba hozzon, maradva, ha véletlenül olvasod a maga korának legkiválóbb írójánál, főfisztelendő Szentiványi Márton jézustársaságbeli papnál, kit Nagyszombatban tanultamkor atyámként tiszteltem: hogy az a László vajda, ki bajor Ottót megfosztotta a szent koronától és csak I. Károly koronázására adta vissza, a mélcás Csáki familiából való volt. Mert hogy e mélcás familiából nem voltak többen erdélyi vajdák, nemcsak állítom, de biztosan tudom is. Hogy e vajda valóban Opor volt, a következő okok győznek meg róla: az ősök élő hagyománya ez máig napig fennmaradt ezen a vidéken, aztán az elődök egészen megbízható elbeszélése, melyekből magam is saját füleimmel hallottam, amit ők teljes bizonyossággal hallottak azoktól az őseiktől, akik saját szemükkel látták Bálványosvár homlokkövére vésvé Opor László erdélyi vajda czimét: harmadszor igen gyakran hallottam elődeimtől, kiváltkép Apor István gróftól és Andrástól, hogy azok között a levelek között, — melyekről fennebb láttál — s melyeket nagy-

¹ Háromszékvm. lt. 3445. 1906. sz.

² Családi iratok.

bátyám, Lázár, Konstantinápolyban elveszített, volt annak az Opor László vajdának is néhány levele.

Ez okok világosan bizonyítják, hogy az a László vajda nem Csáki volt, hanem Opor. Hiszem különben, hogy ezt a kiváló író csak úgy találomra kutatta ki Magyarország régi emlékeiből. Egyébként, ha valaki olvassa a mi különböző iróinkat, bizonyára látni fogja, hogy úgy a kronológiában, mint az ősök neveit illetőleg vitáznak egymásközt. Én olvastam is már néhányat, akik a jelzett kiváló író helyreigazítják. Vajjon helyesen e, annak eldöntését az olvasóra bízom, azonban az én elmondott biztosabb érveimet senki se vonhatja kétségbe.

S téged se aggasszon maradék, hogy László után, a bécsi vár alparancsnoka után familiádból magasabb állásviselőt senkit se tettem, sőt hogy kivüle még előbből se senkit. Amint láthattad ugyanis én mindenben a tény és valóság szerint akartam eljárni; ám azért mégis figyelmeztetni kívánlak, hogy ne engedd feledékenységbe szállni azokat, amiket az ősektől hallottam, s amiket ők nekem bizonyval a következőkben adtak elő:

Először: volt családukban egy László nevű, igen szent életű férfi, ki valahányszor a templomba ment, a templom ajtai mindig maguktól nyíltak meg előtte. Ennek szent életéről, bár sokat hallottam, mégse tudok rá emlékezni, mivel gyermekkoromban hallottam.

Másodszor: Ami elődeink annyi birtoknak voltak urai, hogy egész Budáig csak két helyen kellett más birtokán megszállniok. Két dologgal lehet ezt bizonyítani.

Az első: hogy alig esztendeje, mikor egy debreczeni polgár beszélte nekem, hogy vannak nála hiteles levelek olyan négy magyarországi faluról, amelyek az Apor-familiát illetik s ha ezeken megosztozunk, kész átadni a leveleket. Vajha e leveleket még életben megkaparinthatnám.

A másik körülmény: hogy Colloredo marquis azt írja Magyarországról irt cosmographiájában,¹ hogy itt egy város az ő nevékről van elnevezve.

S valóban, ha annyi birtokuk volt, bizonyos, hogy a rájuk szálló tisztességek sem voltak kisebbek, csakhogy ezeket az idők viszontagsága elfeledtette.

Az se hozzon zavarba különben, ha olvasod, hogy az említett László bécsi alparancsnok után egészen második Lázárig familiád egyetlen főhivatali sem viselt. Hisz ez a László elhalván,

¹ Colloredo Fabius Antonius: *Parvus Atlas Hungariae, sive geographica Hungariae etc.* 1689. Ez adatot dr. Cholnoky Jenő egyet. professzor ur szives utbatgazítására dr. Gulyás Pál nemzeti múzeumi segédőr urtól kaptam. Szives közlésükért fogadják e helyüitt is hálás köszönetemet.

meghalt az ifjú Sándor is; ezután pedig a legtöbb erdélyi familia (megtartván a legtöbb mélcás méltóságát és régiségét) Arius, Luther és Kálvin kegyelméből előrejutott és meggazdagodott. A Kálvinizmus e kedvezéséről tanu az élő hagyomány, az unitarizmusról pedig Istvánffy XXIV. k. 337. lapja. Mivel aztán a mi őseink az apostoli szent vallás mellett maradtak állhatatosan, az előbbiek kegyelmét nem élvezték; sőt Mihály II. Zápolya János király alatt alig tudta megmenteni életét, hisz akkor istentisztelet is csak a legnagyobb titokban pinczékben lehetett, amint ezt fennebb láttuk.

Ami a vadtermészetű Andrást illeti, ő bár igen szerencsés házasságot csinált, az igazat megvallva, nem igen volt alkalmas hivatalviselésre. Neki volt ugyan nehány testvére, kik közül láttad fennebb, hogy a Békéshez pártoló vezérek között ott volt Báthori István ellen Apor Miklós is. Ezenkívül láthatod még a fennmaradt régi levelekben is, hogy a többi Aporok is teljes csapataikkal (a levelek azt mondják: seregeikkel) támadtak a Báthori-pártiak ellen. Így a katolikus fejedelmek alatt aztán saját hibájukból estek ki a tisztségekből s valóban hiszem, hogy Báthori Kristóf és Zsigmond, István utódai az Aporok viselkedésére vissza-vissza emlékeztek. A barczasági sikon öt Apor esett el Székely Mózzal, amint a névjegyzékben látható; nagyapám pedig 1595-ben születvén, Báthori Gábor koráig nem volt alkalmas tisztségekre. Aztán ha alkalmas lett volna is, hogy Báthori Gábor fejedelem mily kegyetlenül bánt a katolikusokkal, olvasd el 1730-ban Kolozsvárt, „Báthori Gábor“ czimmel megjelent könyvet. Alatta ugyanis a katolikus papoknak erdélybe lépni tiltva volt, az erdélyi mágnásokat pedig besugott hamis vád alapján a legigazságtalanabbul kivégeztette s hozzá még ugyancsak ő ugyanazt a véres kardot elküldötte a Kálvinista püspöknek is, hogy azzal a katolikusok közt gyéritsen. Hol van tehát a fejedelem alatt a katolikusok pártfogásának még csak a reménye is? Bizonyyára sehol!

Kissé boldogabb idő derült a katolikusokra Bethlen Gábor fejedelem alatt. Alatta s utódja Rákóczi György fejedelem alatt nagyapám Mikes Zsigmonddal, Kálnoki László és Istvánnal alisztséget viselt. Hogy miért? lásd fennebb a familia levezetésében. Mikor aztán Mikes Zsigmonddal, ki nagyra vitte, ő is előmenetelre számíthatott volna, az időelőtti halál elragadta.

Azért mégis derült nap ragyogott az Aporok felett az ő két fiával Lázár és Istvánnal; a többiek ugyanis fiatalabb éveikben haltak el. Ezek közül, hogy ki miféle tisztséget viselt, fennebb láthatad. Az én Apor napom sem borult egészen felhőbe s tán még fényesebben sütött volna, ha az első emberpár vétke némelyeknek a vérén ne lett volna annyira úr.

Rajta azért, maradék! midőn már ennyire feljött ismét az Aporok napja, ne engedjétek, hogy az újra alászálljon.

Mementó!

Itt aztán jól figyelj maradék! Olvasd el a magyar nép összes historiáit, melyeket én (már a kék historikusoknak tartottam) mind olvastam, s azt fogod tapasztalni te is, hogy a legrégebbi familiák, kik az állam szempontjából hajdan a legértékesebbek voltak, ma poraikban fekszenek, mások ismét egyik-másik fejedelem vagy király alatt megalázva tönkre mentek, új családok pedig kiválóságukkal felemelkedtek. Csodálkozol tán, hogy miért? Ne csodálkozz! Ez a Mindenhatónak munkája. Valóban a mágnások gyermekei minden reménységüket vagyonukba s származásukba helyezik. Ezért nincs magasabb törekvésük s innen, hogy annyira tétlenek, hanyagok és dologkerülők. Valósággal saját dolguk igazgatásához nem értenek, ismeretekben szegények s így szélsőségek közt hanyódvá elfásulnak. Végzetes baj aztán, hogy időnapelőtt kezdik a szeretkezést, a könyvek olvasása ellenben nem nyújt nekik élvezetet s a nemes művészetek gyakorlását sem kedvelik. A nagyokkal való érintkezést kerülik s helyette sulytalan, legüresebb emberek képezik minden társaságukat; hozzá még, oh gyalázat! Szardanapal-féle erkölcsessel egész enyhülésük és változatosságuk a bordélyház társaságában oly vászoncelédekből és leányokból áll, mintha rabszolgák volnának. Nem csoda, ha úgy hideget, meleget, éhséget nem tudnak elviselni, bárha kikent-fent haju piperkőczökként cziczomázzák magukat s ruházkodásuk fényűző. E mellett szükségtelen sok szolgát tartanak; vendégeskedésük sokféle étekkel változatos, tivornyáikon pedig a legkülönbözőbb fajtájú boraik vannak s így lakmároznak az élőködőkkel és tobzódókkal gyakorta. Utoljára a gyakori tánczok, a sokféle muzsikások, undok beszédek, töméntelen kutya, szükségtelen sok ló; egyszóval gazdagságuk úgy leköti lelküket, hogy még az Istenről is megfeledkeznek.

Igy ők valóban követik a szentírás ama szavait: „Jőjjetek, élvezzük a meglevő javakat s élvezzük az életet, míg tart az ifjuság, gyorsan. Drága borral és kenőccsel lássuk el magunkat és ne kerüljön ki minket az élet tavasza. Ékesítsük magunkat rózsákkal, mielőtt elhervadnának; egy mező se legyen, mely ne nyujtson nekünk élvezetet s ne legyen senki közületek, ki részt ne venne a mi gyönyöreinkben. Mindentűt maradjon emléke vigasságunknak, mivel ez a mi részünk, ez a mi sorsunk.“ (Bölcsesség I. könyve, 6—9 v.) Másodszer: A drága időt, akiknek a gazdaságban kellene eltölteniök, haszontalan vadászatban vesztegetik el. A jövedelemnek sem bevételére, sem kiadására nem ügyelnek, sőt kaczagják, mikor a közpéldabeszéddel intik: „Addig nyujtózkodj, míg a takaró ér.“

Nemcsak figyelmen kívül hagyják Seneca azon mondását, hogy „ne azt vedd, ami kell, hanem a mi szükséges“, de azonki-

vül is, ami fő: vagyonuk és pénzük, mint a rostán a víz, kifolyik s utoljára maradékaik úgy maradnak végső inségre.

Olvassátok, csak olvassátok Bonfiniust, a dicső magyar Mars, Korvin Mátyás alatt! Nem, nem úgy tettek a mi őseink. Olvassátok csak ott a magyar nemzet vitézségét, melytől, fájdalom, mi felette messze estünk.

És minthogy azok, kik alacsony sorsból ma is előhaladnak, a régiek nyomdokait követik és mindent másképp csinálnak, mint a mágnások fiai, amint fennebb említettem már; ne csudálkozzunk hát, ha alacsony sorsukból magasra jutnak, a mágnások fiai pedig a magasból alászállanak. Ugy hogy joggal lehet a mágnások fiait így gunyolni: az én családom velem kezdődik, tied azonban veled végződik. Tudnék én igen sok régi familiát említeni, kiknek ősei bölcseségben, tudásban, hadi tudományban s gazdagságban a magyar mágnások között úgy tündököltek, mint a csillagok, ma pedig, mintha a föld fenekébe süllyedtek volna, oly homályban vannak. Tudnék aztán megnevezni familiákat, melyek az elmúlt közelebbi két században a szó és tett harczában egyaránt a legkiválóbbak voltak s így a legmagasabb polczra is eljutottak; tudnék olyanokat, melyek eretnekséggel, csalással, mások tönkrevetésével s ravasz móddal tolták előre magukat, s végre említhetnék, a melyek elestükből újra felemelkedtek, azonban szándékosan elhallgatom őket, nehogy úgy lássák, mintha némelyeknek hizelegnék, másokkal pedig igazságtalanul bánnék. Elégséges, ha az én familiám látja genealogiájának leszármaztatásában, hogy a mi familiánk egyszer alacsony, másszor jó sorsban volt. Nemességét azonban, melyet Skythiából hozott, mai napig se veszítette el soha s nem is fogja elveszíteni, ha megszivleli azokat, amiket a mágnások drágalatos fiairól előbb elmondottam. Atyailag intem azért, hogy azokat ne kövesse.

U. i. Én úgy találok, hogy Csáki László először Zsigmond császár alatt 1424-ik esztendőben (amint ez kitűnik a magyar törvénykönyvben ugyancsak az ő dekretumából) volt erdélyi vajda; Opor Lászlóról pedig azt állítottam, hogy Ottó és I. Károly alatt volt vajda 1308-ban. És valóban, akik azt írják, hogy szerzetes rendű B. Móricz a Nyulak szigetén élt 1308-ik évben, azt is írják, hogy ő a mélcás Csáki familiából való volt s Csáki Móricznak hívták. Bizonyos azonban, hogy életének hátralevő esztendeiben, az 1308, 9 és 10. esztendőben László vajda is élt.

Mutassák ki tehát csak egyetlen magyar annales íróból is, hogy ez esztendőekben László vajda használta a mélcás Csáki előnevet. Ne vessék ellen erre, hogy Opor vezetéknevet sem használt, mert a fennebb folhozott bizonyítékok arról tanuskodnak, hogy csak Opor lehetett.

Az Apor familiáról pótlólag még ezeket akarom elmondani.

Ennek az 1731-ik esztendőnek decz. 12-ik napján láttam néhány 500 éves régi levelet, melyeket ugyan nehezen lehetett olvasni, de hosszas fáradság után végre elolvashattam. Ezekből láttam, hogy már 500 esztendővel ezelőtt Bodola község határával Fehérmegyében feküdt s már a megelőző időben az Aporok birtoka volt s láttam aztán régiségek között, hogy a Székelyeket Opor nevének elvesztése után Kizdi-nek, Torjainak írja. De csakis bennünket nevez így: Kizdi, Torjai Székelyek, amint erről a fehérvári káptalanból kivett 1311-beli levelekből is meglehet győződni.

Azért ha bárhol látja a maradék, akár régi historikusoknál, akár íróknál, vagy levelekben akárcikre alkalmazva, hogy Kizdi Székely: tudja meg, hogy az a mi familiánkbeli volt, mert másnál nem használták a Torja előnevet.

Igy tehát az a Péter is, ki családfánkban a mi törzsatyánk, elvesztvén vezeték nevét, Bonfinitól ilyen formán kapta a Székely Péter nevet vagy amint szószerint mondja: Meghaltak „Székely Péter és László.”

Háromszéki Iustra 1691-ből.

(Harmadik és befejező közlemény.)

Hodor Máté uram száza.

Szentlélek. Hodor Máté. Csüdör András, szolgál Kál. Borcza Mihály. Demeter Péter, polgár. Szabó István. Csüdör Péter. Szabó Benedek, szolgál Kál. Mátyás Péter. Medvés Mihály, por. Székely Péter, nobilis.¹ Hodor András. Hodor Imre. Hodor Tamás, junior. Román János, szolgál Apor. Hodor Ferencz. Kozma János. Hodor György. Csengeri János. Kovács István Péter fia, szolgál Apornál. Mátyus Mihály. Kovacs Ambrus, obiit.² Kozma Mihály. Moré György. Ferencz György. Kovács István, absens. Kovács Mihály. Tamás István, szolgál Apor. Tamás György. Mátyus András obiit. Mátyus Péter junior. Kanabe István. Darvas János, szolgál Kap. Kanabe András. Pap András. Pap István.³ Veres János. Bartos István. Kovacs István senior. Mészáros János, szolgál Kap. Mészáros Péter, szolgál Kap. Lázár Simon. Voloncz István sz. egyház fia. Farkas Ferencz. Keresztes István. Keresztes Mihály. Déák Péter. Kovács Jakab. Szász Péter. Kozma Tamás. Kanabe István, szolgál Zolta. Jákó János. Csintalan István. Csintalan György. Szász István, polgár. Jákó Boldisár. Jákó István, szolgál Barabásné asszony.

¹ Kihuzva. — ² Kihuzva. — ³ Kihuzva.

Csintalan Menyhárt, szolg. Kál. Bodor Mihály. Bolta János. Kozma András, Kozma Márton. Jánó Péter. Jánó István szol. Kál. Jánó Balás.¹ Csintalan Imre, bíró. Szöcs Ferencz. Süket György, szolg. Kál. Mátyus Péter.² Mátyus Marton, absens.

Polyán. Hodor Máté. Szántó István, szolga Mihálycz Ján. Szántó János. László Mihály. Szántó András, polgár. Simon András. Vizi György, ez időtől concessa. Vizi Péter. Ágoston Tamás. Boldisár Mihály, absens. Boldisár György, absens. Biró András, szolga Mih. Fer. Bagoly Ferencz, puer. Tuson György. Modis Gergely. Böggözi Máté. Bodo János. Máté Péter. György Kovács Pál. Szonda Gergely. Imre András. Balog Tamás. Török Balás, bíró. Dobri János. Szabó Mihály, absens. Szabó András. Boldisár András, absens. Tuson János, ez idén concessa. Beker Mihály, absens. Tuson István. Szász István, polgár. Sidó Boldisár. Nagy Boldisár. Vizi János. Biró Péter. Tuson Mihály. Szonda Gábor, szolg. Kál. Simon Gergely, polgár. Simon Ferencz. Bölöni István. László György. Szekeres János. Szekeres András, sz. egyház fia. Szántó Péter. Dánél János, szolg. Mi. Fer. Kun Ferencz. Biró Tamás. Máté István. Csűrös György, szol. Kál. Sepsi Mihály, szol. Imecz Moj. Sidó Mátyás. Tuson Ambrus, gyalog közti ment. Baló Tamás, gyalog közti ment. Nagy Mihály, gy. k. m. Tuson Péter junior, gy. k. m. Tuson Péter senior, gy. k. m. Menyhárt Tamás, gy. k. m.

Esztelnek. Hodor Máté. Balog Mihály, szol. Hen. Mih. György Tamás, confrater. Tamás Mihály. Jákó Péter, gyalog közti ment. Nagy István, confrater. Tuson György, polgár. János Déák.³ Barthos Tamás, szolg. Mi. Ján. Barthos János. Csavar Gergely, polgár. Tárkány István, bíró. Janczó György. Nagy Péter, ez időtől concessa. László János, ez idén concessa. Szöts István, szolg. Ber. István. Vas Ferencz. Barabás György. Incze János. Albert István. Kús Farkas, confrater. Incze András, sz. egyház fia. Kús Mihály. Janczó János, confrater.

Csomortán. Hodor Máté. Lovas: Gyergyai István, Csavar Tamás, Biró Mihály, Fábján István, confrater; Balog Mihály, Phülöp János, Mike Miklós, Jakab Gergely, Mátyás István. Szöcs Mihály, bíró. Balog István, polgár 153.

Sepsiben, Kézdiven, Orbaiban a szolgák a honmaradottakkal, nro 235.

Kézdi Darabontok.

Bod István uram száza.

Albis. Abod Benedek. Balog Mihály. Nagy Tamás. Varga István, polgár. Kús István, polgár. Porkoláb Márton.

Alsó Csernáton. Forgacz István. Varga Bálint. Gecző Pál

¹ Kihuzva. — ² Kihuzva. — ³ Kihuzva.

senior, obiit. Pribék Mihály, Kos István. Silester András, obiit. Sigmond László, Bernáld uram szolgája. Molnár Miklós, szol. Donáth. Mátyás Péter, elsőkött.

Felső Csernáton. Rákosi István junior. Sánta Tamás. Phülöp András. Phülöp Miklós. Rákosi György. Beke István. Vég Pál. Beke Péter. Beke Jakab. Márton György. Kölönte András. Nemes István. Keresztély György. Gál Miklós. Bartalis Jakab. Rákosi Péter junior. Rákosi Gergely. Kusztos Lőrincz. Damokos Pál. Molnár János. Mihácz István. Székely Mihály. Balyka György. Mátyás Mihály. Imecz János. Imecz Tamás. Pais István.

Ikafalva. Fetér János. Baricz János.

Futásfalva. Siko Benedek. Butyka István. Sikó Demeter. Elek Péter. László György. Makó György. 50.

Mihály Ferencz uram száza.

Léczfalva. Kászoni Jakab. Várhegyi Mihály. Szabó Mihály. Rác György. Mihály András. Fábján István. Sipos Boldisár. Szabó György. Szabó Gáll. Déák Mátyás. Simándi Pál.

Bitá. Bajku Pál. Bajku Bálint. Bajku László.

Maxa. Ag Mihály.

Dálnok. Egri Szabó János. Gergely János. Kovacz János. Sziládi János. Bartha Boldisár. Bak Boldisár. Ferencz Miklós.

Márkosfalva. Szegesi Lőrincz. Antal István. Magyarai Péter.

Hatolyka. Matis Tamás. Pap István. Molnár Péter. Molnár Ferencz. Keresztes Tamás. Simon Péter. Simon László. Finta András. Pap György. 34.

Mártonfalva.¹

Simon György száza.

Lemhény. Lukács István. Bodó Márton. Potyo István. Gábor Menyhárt. Tuson István. Gábor Menyhárt junior. Pötyő Márton. László Mátyás. László Pál. László Mihály. András György. Kovács László. Réti Kelemen. Réti Demeter. Réti András. Kús György. Réti Gábor. Réti Tamás senior. Butak István. Gábor Mihály senior. Imre István. Lemhényi Balás. Szász András. Miklós Pál. László Lőrincz. Setet István. Marton Mihály. Csok Pál. Jakab Pál. Kovács János. Kovács András. Galczó Bálint. Kanisztor Mihály. Varga Mihály. Varga Tamás. Kovács István. Kovács Lőrincz. Hizó Gergely.

Almás. Kaur István. Nagy Gergely. Bögözi Miklós.

Mártonos. Pál Miklós. Kús Péter. Baxa András. Imre Tamás. Birtalan Bálint, polgár.

Osdola. Berde Péter. Dienes Miklós. Bene János. Boldisár János. László Gergely. Lázár Jakab. Halmádi Miklós. Domokos

¹ Üresen hagyva.

István senior. Domokos István junior. Varga Tamás. Szurkos János. Czugor István. László Mátyás. Kovács Miklós. Hadi Mihály. Benke Mihály. Kelemen István. Bandi Miklós. Simon Miklós. Hosszú Tamás. Itó György. Baricz Lőrincz. Pásztor Mátyás. Pásztor János. Olá György. Itó Ferencz. Bene György. Itó Gergely. Csűrös Mihály. Csűrös István. Vas Miklós. Boldisár Ferencz. 78.

Plájások.

Sogon Ambrus. Fazekas György. Antal János. Kótér János. Damokos István senior. Vas Gergely senior. Lénárd György. Lénárd Pál. Sogon György. Vas György. Nagy Ambrus. Szász Mihály. Szász Balás. Márton István. Halmádi János. Sánta András. Hadi Mihály junior. Csűrös András. Gábsi Sándor. Vas Mihály. Kotér Mihály. 21.

Orbai János uram száza.

Polyán. Szabó János. Máté Tamás. Máté Mihály. Benkő Mihály. Baczó János. Király István. Modis Jakab. Hajdú Pál. Bölöni Mátyás. Lőrincz Péter. Pál Ferencz.

Esztelnek. *Balás Péter uram százához való.* Bartalis Péter senior. Fábján Balás. Bartalis Péter junior. Demeter János. Keresztes Mihály. Nagy Ambrus. Gái János.

Szentlélek. Voloncz Gergely junior. Román András. Román János. Varga István. Varga János. Barabás Péter. Voloncz Gergely senior. Román Imre. Turcza András. Kanabe Mihály. Mihály István. Balás András. Balog András. Voloncz András. Kovács Péter. Balog Péter. Jakó Balás. Faragó Mihály. Imecz András. Román Miklós. Imecz Jakab. Imecz György. Elek János. Kovács János. 35.

Balás Péter uram száza.

Bellefalva. Jakab István. Jakab Ferencz. Botnari János. Ilyés András. Király Péter. Király Lőrincz. Hajdú András. Román Sigmond.

Kurtapatak. Szabó János. Baka Ferencz. Szabó Lukács.

Szászfalú. Kovács György. Butak Péter. Lőrincz András. Molnár István. Kovács Ferencz. Tót János, polgár. Vítályos Péter, bíró.

Sárfalva. Varga Péter. Benke Sámuel. Osvát István. Benke Miklós. Bíró Demeter. Butak Demeter. Varga János junior. Varga Mihály. Lukács András, bíró. Balás Mihály, polgár. Phülöp Mihály, polgár.

Nyujtód.¹

Szentkatolna. Molnár János.

Szentlélek. Barta János. Csüddör András. László János. László

¹ Üresen hagyva.

Mihály. Medvés György. Borcza György. Bartok András. Kósa Péter. Voloncz Máté. Bartok Péter. Hegyes János. Hegyes György. Hegyes Imre. Hegyes Máté. Szász András. Balás Miklós. Horvát János. Borcza András. Nagy Mihály. Román András. Csusz János. Borcza Péter. Kósa Jakab. Kotró János. Kotró István. Bartok János. 60.

(Jancsó Imre erdélyi udvari kancelláriai titkár által bemutatott egykori másolati példányról, néhai *gróf Kemény József* 1836 febr. 21-én Bécsben befűzött másolata, az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárában őrzött *Miscellanea* cz. másolati gyűjteménye 21. kötetében.)

Sándor Imre.

Adattár.

12.

II. Rákóczy György meghívója Báthory Andrásné Zakreska Anna, Báthory Zsófia anyjának temetésére Bethlen Ferencznéhez.

Tasnád, 1658 augusztus 2.

Georgius Rakoci Dei gratia princeps Transylvaniae etc. Generosa Dna nobis grata, salutem et gratiam nostram. Feieségünk szerelmes anyja is, az ngos gróf Báthori András uramnak meghagyatott özvegye ngos *Zakreska Anna* asszony az bűnnek zsoldja alá vettve lévén, mártiusnak 28. napján életének pályafutását elvégezte, kinek utolsó temetési tisztességes eltakarítása napját rendeltük ez jelen való hónap 11. napjára az somlyai nagy templomban; mely napra reggelre öt órakorra, hogy kglmed legyen jelen, igen kglmesen kívánjuk. Eidem de caetero gratiose propensi manemus. Datum in curia nostra Tasnadiensi die 2 Augusti 1658.

G. Rakoczy mpr.

Kivül: Generosae Dnae Catharinae Kemény, generosi quondam Francisci Bethlen de Keresd relictæ etc. Nobis gratæ. (Zárópecsét.)

(Eredetije a gr. Bethlenek keresdi levéltárában.)

Dr. Lukinich Imre.

13.

Harsányi János széki gróf Teleki Sámuelről, a Kerekes-féle armális miatt ellene indított törvényes eljárásért, oltalmat kér.

Hely nélkül, 1772 januárus 14.

Méltóságos Imperialis Gróf és Camerarius Ur!

Igen kegyes Méltóságos Ur, Patronusom!

Nem untam meg Nagyságod szolgálatját és a miá nem kerülöm Nagyságodat, hanem tegnapelőt, mikor Dédáról a szőlőkarók vásárlásáról elé mentem Sáromberkére, ott hallottam meg, hogy

ellenem terhesen inquiraltanak Galambadon, de nem tudhattam miért. Vacsora után, (minthogy izenték volt) csak gyalog által jöttem, hát otthon az a híre, hogy Sáromberkére katonák mentenek, hogy engemet elvigyenek fogságra, vagy azon éjszaka, vagy már tegnap végben viszik, ettől (mind, aki többet olyant nem próbálván) megijedvén, le se ültem és Sáromberkén lóra kapván elébb állottam, hogy lássam mi lesz belőle, de még eddig nem értettem semmit. Az Isten nélkül való Kerekes György megtudván, hogy egy Kerekes néven való armális vagyon nálunk, kérte, az impetrans maradékának tartván magát. De sokáig nem adtam, míg másokat is maga mellé vévén, szüntelen kérette, utóljára odaadtam s ő fogta magát valami hamis leveleket csinált és kolosvármegyei táblán részire rosszul deliberálnak, ő apellálja a méltóságos királyi Táblára. Mely eddig is folyván én az armalist elvettem, azután majd esztendeig hirít se hallottam, míg az elein Sáromberkére három izben is jött s embereit is küldötte, hogy adjam oda az armalist, utóljára odaadtam, de nem, hogy aval én több levelet adtam volna, de még feléjek se mentem, hogy készül, mint maga tudja ki folytotta és az armalist maga odahozta, aval elment. Már bajt csinált nékem is, mert praetensio az, hogy én adtam volna hamis leveleket nékie s ő nékem sok pénzt fizetett volna, aval árult el, aki az édes anyámnak testvér bátyja, hogy abból csináltattam a mentémet s egyéb ruhámat. Lovat abból vettem, 4 ökröt abból, ha ugy nyeri meg lelke idvességit is, nem sok reménységgel légyen, mert a ruhámat Nagyságod conventiómban ígért buzámat adtam el és aval csináltattam, hogy Nagyságodnál rongyoson ne járjak. Az ökröket pedig hitelben ugy vettem, hogy a bőljóságomnak erdejéből, vagy abból nem telve, még földeiből is eladjak, mivel a nélkül nem lehetett, ezeket mind fel rakódtam az utromakban magamat pedig semmiben bünösnek nem ismérém, hanem, hogy miért adtam oda az armalist, azt sem adtam volna soha, ha egy a kolozsvári captalanban transsummált contractust nem mutatott volna Kerekes György, de annak hittem és ugy adtam oda, mint magáét, melyeket én is megbizonygatok, csak időm légyen rája.

Mély alázatossággal instálom azért Nagyságodat, ha ugy van, hogy azért elfogjanak, azt Nagyságod jobban tudhatja, méltóztassék végben vinni, hogy avagy csak kezeség alati szenvedjek, ne vason, mert attól félek, a másiktól irtózom és ha Nagyságodnak szolgálatom tetszik, hogy folytassam, mert nem az előtt járok tetlen, hanem a fogságtól félek, mely iránt Nagyságodtól alázatosan engedelmet instálván, maradok Méltóságos Imperialis Gróf és Camerarius Uramnak, Nagyságodnak 14-o Januarii 1772. bujkáló alázatos, megkeseredett és félelemben szolgálja

Harsányi János mpr.

Külczim: Méltóságos imperialis gróf széki ifjabb Teleki Sámuel uramnak ő nagyságának, felséges koronás királyunk arany kolcsos camerarius, nekem igen kegyes patronusomnak alázatosan. M. Vásárhely.

(Eredetije egy iven a gróf Teleki-nemzetség marosvásárhelyi levéltárában, gróf Telcki Sámuel kancellár iratai között, missilisek: 747. sz.)

Ifj. Biás István.

14.

Csehi Biki György nemességi bizonyítványa.

Forgolány, 1784 szeptember 26.

Mi alább megirtak ezen tekintetes nemes Ugocsa vármegyében, Forgolány nevű nemes curialis helyiségben residealo nemes compossessorok s helység birái és előljárói vigore praesentium recognoscaljuk és adjuk tudtokra mindeneknek, akiknek illik, hogy ezen nemes vármegyében fent megirt nemes curialis helyiségünkben született és nevededni is kezdett nemes, vitézlő Csehy Biki György uram, az néhai édes atyjának, nemzetes vitézlő Csehi Biki István uramnak, ugy az édes anyjának, nemzetes vitézlő Hetey Kanisay Borbála asszonynak igaz természet szerint való gyermeke és fia légyen, az igaz reformata religióba született, nevededett s tanitatott.

Mindazon az ágon lévő nemes Csehi Biki-familia ezen nemes vármegyében igaz nemesi szabadságban tartattak és mostan is tartatnak. A mely megnevezett nemes familiából fent titulált kedves atyánkfia nemzetes, vitézlő Csehi Biki György uram nemes helységünkben csizmadia mesterségre nemes Szatmár városában származott. Onnét ismét ezen nemes Magyarországról lakóul elment nemes Erdélyországban, Maros Vásárhelyre, kit is mind magát, mind néhai édes atyját, ugy az édes anyját és több kedves atyafiait jól esmérünk, minthogy velünk egy helységben laknak: ugyanazért mellette nemes helységünk pecsétjével megerősített levélünket tulajdon subscripciónkkal pro futura cautela ki is adjuk, hogy tulajdon nemes helységünkben levő örökös hazafia légyen fentirt nemes Csehi Biki György uram. Datum Forgolány, die 26-ta 7-bris 1784.

Coram me Michaele Zsigmond Kádár i. cottus Ugocsisis jur. assessore mpr.

Nemes bíró és eskütt társai: *Kováts László* mpr., *Kovács József* mpr., *Hunyadi Mihály* mpr., *Kádár József* mpr.

(Eredetije a széki gróf Teleki-nemzetség marosvásárhelyi levéltárában: adományok, 1784. évi iratok.)

Ifj. Biás István.